

بلغارستان

در طول دوران کمونیستی در کشور بلغارستان نزدیک به ۹۹٪ از زمینهای کشاورزی به مزارع دولتی و تعاونی تبدیل گردید. از دیدگاه نظری، مزارع دولتی بنگاههایی با مالکیت دولتی بودند که کارکنان را با حقوق ثابت در استخدام داشتند و تعاوینها مشکل از صاحبان زمین‌ها و کارگران اجیر شده بودند. این تناقض در اثر حفظ حقوق مالکیت زمین در مزارع تعاونی و از تغییر شکل تدریجی اعضاء به کارگران حقوق‌بگیر بوجود آمد.

با وجود اینکه وجه تمایز تماین مزارع دولتی و تعاونی تا سال ۱۹۶۰ مشخص نبود، وقتی اجاره زمین لغو گردید، درآمد تعاوینها تنها براساس فعالیت و نیروی کار اعضاء توزیع شد.

پس از آن در سال ۱۹۷۰ با ادغام مزارع دولتی و تعاونی مجتمع‌های بزرگ کشت و صنعت با متوسط مساحت ۲۴۰۰ هکتار بوجود آمد. همین مجتمع‌های کشت و صنعت مجدداً در سال ۱۹۸۶ به واحدهای کوچکتری تقسیم شده و سپس منحل گردیدند، و سرانجام در نتیجه برنامه اصلاحات ارضی در سال ۱۹۸۹ مزارع جدید تعاونی ایجاد شد.

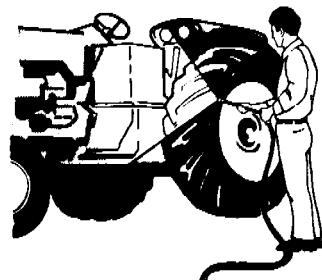
در ماه جولای ۱۹۹۱ قانون جدید تعاونی تصویب رسید. براساس این قانون به هر یک از اعضاء تعاوین زمینهایی به مساحت حدود نیم هکتار که در پوشش بخش خصوصی است. جهت کشت شخصی تخصیص داده شد که در مجموع ۱۶٪ زمین‌های زیر کشت را شامل می‌گردد. با این وجود، بخش خصوصی ۲۵٪ تولید ناخالص و همچنین ۴۰٪ مجموع گوشت، میوه و سبزیجات را تولید می‌کند.

در حال حاضر هنوز عرضه کنندگان نهاده‌ها و خریداران محصولات، انحصارات دولتی هستند. تا پایان ۱۹۹۳ تعداد ۱۲۰۵ شرکت تعاونی کشاورزی با ۳۲۹۰۰ عضو در کشور بلغارستان تشکیل شده بود که ۷۵۰۰۰ هکتار از زمین‌های کشاورزی را در اختیار داشته‌اند. همچنین تعداد ۶۹۵ تعاونی جدید کشاورزی دیگر با ۹۵۰۰۰ عضو در همین سال در شرف تاسیس بوده است.

این تعاوینهای جدید ۲۰٪ از زمین‌ها را کشت می‌کنند و تعداد ۱۰۴۸۹ نفر کشاورز مستقل ۱/۵٪ از اراضی را زیر کشت دارند. این ارقام گویای آن است که تا نیل به هدف تعاوینی راه درازی در پیش است.

مشکل اساسی در حال حاضر بوجود آوردن شرایط برای تخصیص مجدد زمین به کشاورزان عضو تعاوینهای جدید التاسیس می‌باشد. توزیع درآمد ناشی از تولید محصولات کشاورزی پس از واگذاری حقوق مالکیت زمین به کشاورزان و تشکیل تعاوینهای کشاورزی بعنوان یک مسئله بفرنج و پیچیده در کشور مطرح می‌باشد که حل آن در درازمدت با ایجاد مالکیت در مزارع تعاوینی عملی خواهد شد.

توسعه آینده بخش کشاورزی براساس توسعه و پیشرفت موثر مزارع خصوصی کشاورزی و تعاوینهای زراعی عملی خواهد بود. در

قیمت‌گذاری چگونه؟

۵) پنجمین گستاخی

اروپای شرقی و مرکزی

مأخذ: نشریه شماره ۳ ICA.NEWS 1994

مترجم: وجیه‌الله آصف

مقدمه:

گزارش ماه می ۱۹۹۴ کمیسیون اقتصادی سازمان ملل برای اروپا نشان می‌دهد که میزان تولید محصولات کشاورزی در سرتاسر اروپای شرقی و جمهوریهای سابق شوروی از زمانی که فرایند انتقالی در آن کشورها شروع شد، هر ساله رو به کاهش گذارده است.

علاوه بر شرایط ناساعد جوی که مخصوصاً در سال ۱۹۹۲ خسارات سنگینی را به محصولات کشاورزی وارد آورده، تاخر در خصوصی کردن زمین‌ها و همچنین بی‌اعتمادی حاکم بر حقوق مالکیت، کاهشی در تعدادی از اقتصادهای در حال گذار داشته است.

کمبود منابع مالی کشاورزان و وجود نظام انحصاری توزیع که موجب می‌شود تولیدکنندگان نتوانند از قیمت بالاتر خرده‌فروشی منافعی را برای خود بدست آورند، از جمله عواملی است که موجب تاخر در تجدید ساختار کشاورزی و عدم گسترش مزارع خصوصی شده است.

شرکتهای تعاوینی کشاورزی ۳۶٪ شرکت‌های عضو اتحادیه بین‌المللی تعاون (ICA) را تشکیل می‌دهند. نقش این شرکتها همیشه در کشورهای اروپای شرقی و مرکزی قابل اهمیت بوده است. گرچه در حال حاضر به دلیل ذهنیت بدی که نسبت به مزارع اشتراکی رژیم کمونیستی گذشته دارند، و در موقعیت مشکلی قرار گرفته‌اند، خود را تعاوینی می‌نامند. اما هنوز این سوال مطرح است که آیا تعاوینهای جدید کشاورزی شانس آنرا دارند که با تغییر افکار عمومی بتوانند از خصوصیات ویژه تعاؤن استفاده نمایند؟

کمبود سرمایه و عدم دسترسی تعاونیهای کشاورزی به اعتبار کافی در کشور مجارستان، رقابت آنها را با موسسات بزرگ خصوصی و خارجی که در زمینه صنایع غذایی و کشاورزی فعالیت می‌نمایند دشوار ساخته است. در سال ۱۹۹۴ پارلمان مجارستان اصلاحیه‌ای را در قانون تعاون به تصویب رسانید که طبق آن حق رای هر عضو در شرایط معینی باید براساس سهام وی تعیین گردد.

در نظر گرفتن مقتضیات آن به ۳ الی ۴ واحد تقسیم شود که هر کدام از آنها دارای ۶۰ الی ۱۵۰ نفر عضو داشته باشد. این واحدها اگر چه به نام تعاونی فعالیت می‌نمایند، لیکن شیوه کار آنها شبیه شرکت سهامی است. ثالثاً واحدهای بزرگ زراعی موقعیت خود را با واگذاری سهام به کارگران تغییر داده و بدین ترتیب تشکیلات سازمانی خود را باتم شرکت سهامی و یا تعاونی کشاورزی نامگذاری کرده‌اند. بطور متوسط در هر یک از واحدهای بزرگ این قسمت سوم ۲۰۰ تا ۳۰۰ نفر عضویت دارند.

در کشور استونی تمام اقدامات انجام شده حالت موقتی دارد و بمحض اینکه نحوه مالکیت در زمینه‌های کشاورزی روشن گردد، تشکیلات موجود با مقررات جدید تطبیق و جابجا خواهد شد. بعلاوه تعداد مزارع خصوصی بطور قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته و هم اکنون مزارع خصوصی کشاورزی حدود ۱۰٪ زمینهای زیر کشت کشاورزی

بنده مزرعه تعاونی باید به صورت تعاونی تولید مشکل از اعضا مالک مین توسعه پیدا کند و حصول به این امر و توسعه بیشتر آن به سیاست و نامه‌های حمایتی دولت بستگی دارد.

ستونی

در استونی تا اواسط سال ۱۹۹۳، کلیه مزارع اشتراکی قبلی خصوصی شده بودند. در قانون سه مورد جهت آنها پیش‌بینی شده بود. اولاً مزارع مربوط به کلخوزهای سابق با توجه به محصولات ولیدی آنها از لحاظ غلات و لبیات می‌توانستند به ۲۰ الی ۲۵ واحد با طرفیت ۱۵ الی ۳۰ عضو تقسیم شوند. این واحدها اکثرآً اقدام به تشکیل شرکت‌های سهامی نموده و بقیه یک نوع شرکت تعاونی ولیدی تشکیل داده‌اند.

ثانیاً یک مزرعه اشتراکی می‌توانست بر حسب موقعیت منطقه و با

تا پایان سال ۱۹۹۳ تعداد ۱۲۰۵ شرکت تعاونی کشاورزی یا ۳۲۹ هزار عضو در کشور بلغارستان تشکیل شده بود که ۷۵ هزار هکتار از زمینهای کشاورزی را در اختیار داشتند. ۶۹۵ تعاونی جدید با ۹۵ هزار عضو نیز در شرف تاسیس بود.

آمار زیر نشانگر وضعیت فعلی سهامداران تعاونیها است:
اعضای تعاونیهای کشاورزی در شرکت فعال هستند ۴۰٪ بازنشسته ۲۰٪ نیز از عضویت تعاونیها خارج شده‌اند. بنظر می‌رسد که تن اعضاء فعال تعاونیها علاقمند به افزایش فرآورده‌های کشاورزی دشروعکت‌های تعاونی و تنظیم برنامه‌هایی برای اعضاء می‌باشد. و اعضاء غیرفعال تلاش دارند سهام خود را تا بالاترین حد ممکن برسانند.
به منظور ارتقاء ارزش سهام اعضا در تعاونیها پیشنهادی تحت بررسی است که به موجب آن به اعضاء فعال اجازه داده خواهد شد سهام افرادی را که از عضویت تعاونی خارج شده‌اند با محاسبه بهره اضافی آنها خریداری نمایند.

در اینجا این سوال مطرح است که آیا خرید سهام بیشتر توسعه اعضاء شرکت که اعمال رای آنها بدون درنظر گرفتن مقدار سهام صورت می‌پذیرد و هر عضو فقط دارای یک رای می‌باشد، جدابیت دارد؟ بهمین منظور در ماه می ۱۹۹۴ پارلمان مجارستان اصلاحیه‌ای در قانون تعاون تصویب نمود که طبق مفاد آن حق رای هر عضو در شرایط معینی باید براساس سهام وی تعیین گردد.

اگر چه سازمانهای مرکزی تعاون، بعلت نقض یکی از مهمترین اصول تعاون که اعمال یک رای توسط هر عضو صرفنظر از سهام وی در تصریح می‌نماید، مخالف چنین اقدامی می‌باشد لیکن در پرتو چنین حمایت‌هایی که پس از برقراری سیستم جدید حکومتی در آن کشور بعمل می‌آید، ممکن است از موقعیت بهتری برخوردار گردد.

لهستان

در کشور لهستان، برخلاف سایر کشورهای کمونیستی، بدليل عدم ماهیت کامل اشتراکی ۷۶ درصد از کل زمینهای کشاورزی متعلق کشاورزان خرد پا است و مالکیت ۱۸/۸٪ دیگر دولتی است و فقیر ۴/۸ درصد به تعاونیهای کشاورزی اختصاص دارد. مساحت متوسط هر یک از مزارع نمونه در حدود شش هکتار است و در آنها انواع محصولات کشاورزی کشت می‌گردد.

پژوهش احشام در کشور لهستان بسیار کم و محدود بوده و مجموع دام و حیوانات کشاورزی از چند راس گاو و گوسفند، خوک و همچنین بز و خرگوش و مرغ و خروس تجاوز نمی‌کند که پژوهش همین تعداد نیز جنبه مصرف شخصی داشته و در نتیجه کمکی به درآمد خانوارهای کشاورزان می‌باشد.

در سالهای اخیر بخش کشاورزی لهستان از جریانات اصلاحات سیاسی بشدت آسیب دیده است. افزایش هزینه‌های تولید، کاهش تقاضای داخلی و محدود شدن صادرات و همچنین افزایش حقوق

را شامل می‌شود. در این راستا کشاورزان مزارع خصوصی اغلب به تشکیل تعاونیهای تامین و فروش فرآورده‌های کشاورزی خود اقدام نموده‌اند.

به منظور دفاع از حقوق کشاورزان مزارع خصوصی در مقابل کشاورزان مزارع اشتراکی و حمایت از آنها قانونی بتصویب رسیده است که بوجوب آن ۵٪ اعضا یک شرکت تعاونی را باید افراد تشکیل داده و بقیه می‌توانند از طریق مراجع قانونی به عضویت تعاونی درآیند. از طرف دیگر قانون خصوصی‌سازی، اولویت ویژه‌ای جهت تعاونیهای تولیدی که در خصوصی‌سازی صنایع غذائی فعال می‌باشند در نظر گرفته است.

دولت استونی به علت وضعیت نامطلوب مالی و فقدان سرمایه با پرداخت هر نوع سوابی‌دی به کشاورزان مخالف است. بهمین دلیل قیمت محصولات کشاورزی را بازار تنظیم می‌نماید و در این شرایط تعاونیهای اختیاری برای غله بر مشکلاتی که در اثر موقعیت جدید وجود آمده است تلاش می‌کنند.

اکنون تعاونیهای کشاورزی در استونی بصم می‌شده‌اند موقعیت را که تا قبل از جنگ دوم جهانی در اقتصاد ملی کسب نموده بودند مجدد آبدست آورند.

مجارستان

کشاورزی یکی از مهمترین فعالیت‌های اقتصادی کشور مجارستان می‌باشد بطوریکه ۱۶٪ از تولید ناخالص ملی مربوط به بخش کشاورزی است. همچنین ۱۶٪ از شاغلین کشور در این بخش اشتغال دارند و ۲۳٪ صادرات ملی کشور را در سال ۱۹۹۰ تولیدات کشاورزی تشکیل می‌داد.

تعاونیهایی که در بخش کشاورزی فعالیت می‌نمایند غیرغم تغیراتی که طی سالهای اخیر در سیستم سیاسی آن کشور بوجود آمده است، هنوز برتری خود را نسبت به فعالیت‌های سایر بخشها حفظ نموده‌اند. با وجود این فقط تهیه و فروش ۲۰٪ از فرآورده‌های مواد غذایی مجارستان مربوط به این تعاونیها است.

کمبود سرمایه و عدم دسترسی تعاونیهای کشاورزی به اعتبار کافی، رقابت آنها را با موسسات بزرگ خصوصی و خارجی که در زمینه صنایع غذایی و کشاورزی فعالیت می‌نمایند دشوار ساخته است.

مزارع دولتی و تعاونی تحت شرایط جدید اقتصادی کارایی لازم را ندارند. برابر گزارش مشترک دفتر کار کشاورزی و فائز که در ماه دسامبر ۱۹۹۲ انتشار یافت، بیش از ۶۰٪ از تعاونیهای فعال کشاورزی در سال ۱۹۹۱ متهم ضررریزیان شده‌اند.

گمرکی از جمله عواملی هستند که در کاهش تولیدات کشاورزی در شرایط فعلی موثر بوده و از پیامدهای همان تحولات می‌باشد. عوامل چندی در بوجود آوردن شرایط فعلی موثرند: اولاً بعلت وضعیت بسیار بد اعتباری، اغلب شرکتهای تعاونی گرفتار قرض و بدهکاری شده‌اند که این امر نیز بنویه خود موجبات از هم پاشیدگی روابط تجاری سنتی و حتی انحلال تعاونیها را فراهم آورده است. ورود بخش خصوصی به صحنۀ اقتصادی لهستان و رقابت آن با بخش تعاونی، مشکلات دیگری را برای تعاونیها مطرح نموده است، چراکه بخش خصوصی با فعالیت‌های جدید خود از تسهیلات ویژه‌ای برخوردار شده در صورتیکه چنین حمایتی متوجه تعاونیها نیست.

در برنامه ناموفق اصلاحات قانون تعاون که در سال ۱۹۹۰ آغاز گردید، عدم آگاهی و دید روشن نسبت به آینده تعاونیها کاملاً مشهود است. مهمترین مبحث اصلاح شده در این قانون درنظر گرفتن حق ویژه به اعضای تعاونیها در مقابل حقوق بگیران می‌باشد. این اصلاحیه مانع عضویت حقوق بگیران و کارکنان تعاونی در شرکت‌های تعاونی و همچنین عضویت آنها در هیئت مدیره تعاونیها است. مواد ۵ و ۶ این قانون تصریح می‌نماید که فقط اعضاء می‌توانند صاحب سهم باشند و از درآمد تعاونی بهره‌مند شوند.

این قانون که در ماه می ۱۹۹۳ بوسیله مجلسین سنا و قانونگذاری تصویب رسید. مورد مخالفت رئیس جمهور وقت قرار گرفت و اخیراً در انتخابات جدید پارلمان که در سپتامبر ۱۹۹۴ انجام گرفته است،

پس از انقلاب ۱۹۸۹ رومانی، بیش از ۷۰ درصد زمینهای کشاورزی به بیش از ۵ میلیون کشاورز اختصاص داده شد. تقسیم این قطعات کوچک زمین تاثیر نامطلوبی در فعالیت‌های کشاورزی رومانی بجا گذاشت.

قبلی تعدادی از این تعاونیها را قانوناً به شرکت‌های با مسئولیت محدود تبدیل نموده است. تا قبل از سال ۱۹۸۹ چهار اتحادیه منطقه‌ای، با ۴۰۰ شرکت تعاونی و ۶ میلیون نفر عضو، کل جامعه روستایی را سرویس می‌دادند. بیشترین سهم متعلق به اتحادیه مرکزی تعاونیها کشاورزی با حدود ۲۰۰۰ شرکت تعاونی عضو بود که سه و نیم میلیون نفر را تحت پوشش خود داشت. این اتحادیه دارای یک مرکز بزرگ تجاری با مراکز عمده فروشی و تسهیلات حمل و نقل و فروشگاه‌های زنجیره‌ای، رستورانها و هتلها و نمایندگی صدور کالا بود و اجرای بسیار از طرح‌های دیگر را بعده داشت که در ژانویه ۱۹۹۰ بدنیال تصمیمات دولت وقت فعالیت آن متوقف گردید.

پس از آن به منظور تهیه و فروش فرآورده‌های کشاورزی یک اطاق تجاری همراه با یک شرکت بیمه و بانک تاسیس گردید. اگر چه هیچ‌کدام از سازمانهای جدید قدرت و اهمیت سیاسی اتحادیه قبلی را بدست نیاوردند و حتی در حال حاضر هیچ‌گونه آمار مورد اعتماد در

تعدادی از نمایندگان منتخب بخش تعاون اقدامات تازه‌ای را در رابطه با فعالیت تعاونیها شروع نموده‌اند تا بتوانند در آینده نزدیک قانون جدید و کاملی را برای شرکت‌های تعاونی تدوین و تصویب نمایند. مشکلات ناشی از خصوصی‌سازی بخش کشاورزی لهستان با یک سلسله مشکلات سایر کشورهای اروپای شرقی مرتبط است. با وجود ینکه در این کشور هیچ نوع مشکل مالکیت زمین وجود ندارد و شرکتهای تعاونی تولیدی در مقایسه با سایر تعاونیهای روستایی برای کسب سود بیشتر رقابت می‌نمایند، بخش خصوصی نیز همانند بخش خصوصی سایر کشورها در زمینه‌های خدمات شهری و اجرای طرح‌های ساخت ابارها و مکانهای تجاری و فراهم نمودن تسهیلات لازم به سنتور حمل و نقل تولیدات کشاورزی فعالیت دارد. قانونی که اتحادیه‌های مرکزی را منحل اعلام نمود، تشکیل تعاونیهای کارگری را خارج از فعالیت‌های متعلق به این اتحادیه‌ها مورد حمایت قرار داد. آمار مالیات‌های ۱۹۹۱ نشان می‌دهد که این عمل موجب افزایش فعالیت‌های تعاونیهای کشاورزی شده است. ذکر این نکته ضرورت دارد که دولت

در بلغارستان، در سال ۱۹۷۰ با ادغام مزارع دولتی و تعاونی، مجتمع‌های بزرگ کشت و صنعت با متوسط مساحت ۲۴۰۰ هکتار به وجود آمد. پس از انحلال این مجتمع‌ها در سال ۱۹۸۹، مزارع جدید تعاونی ایجاد شد.

واگذاری سهام بر حسب مقدار زمین و یا ارزش آن هنوز مورد بحث است.

طرح خصوصی سازی مزارع بزرگ دولتی، برنامه بلند مدتی است که به مرور انجام می‌گیرد. تا پایان ۱۹۹۲، ۳۵٪ از کلمخوزها و سولخوزها با مقررات قبلی فعالیت داشته‌اند و ۱۵٪ از آنها با تجدید سازمان، به شکل دیگری اداره می‌شوند. اکثریت کلمخوزها و سولخوزهای تجدید سازمان شده یعنی تعداد ۸۵۵۱ واحد به صورت شرکت با مسئولیت محدود و یا به شکل شرکت‌های مختلط تغییر شکل داده و به فعالیت ادامه می‌دهند. بعضی از آنها به واحدهای کوچکتری تقسیم شده‌اند و در میان آنها تعدادی توسعه پیدا کرده و به نام مزارع مستقل کشاورزی نامیده شده‌اند.

تا اواسط ۱۹۹۳ تعداد ۲۵۰۰۰ مزرعه جدید خانوادگی با مزارعی که بوسیله گروهی از کشاورزان خصوصی اداره می‌شوند، در ۵٪ از زمینها شروع به کشت نمودند. مساحت متوسط هر مزرعه ۴۳ هکتار بود. این مزارع به تشکیل تعاونیهای خدماتی جهت خرید، اجاره، سرویس ماشین‌آلات و تبدیل محصولات کشاورزی بازاریابی و بانکداری اقدام نمودند. تشکیل چنین تعاونیهایی به علت عدم وجود قانون خاصی که آنها را مورد حمایت قرار دهد، غالباً مسئله ساز می‌باشد. مزید بر آن، شماره محدود مزارع خصوصی که معمولاً در یک محل وجود دارد، برای حمایت شدن از طریق تشکیل تعاونی، کافی نیست. وجود این در سالهای اخیر بخش مزارع کوچک خانواری بشدت افزایش یافته و برخی از اصلاح طلبان براین عقیده‌اند که تشکیل این نوع واحدهای کشاورزی کم هزینه‌تر و مقرر به صرفه اقتصادی است.

اسلواکی

در کشور اسلواکی طی سالهای اخیر رقم تعاونیهای کشاورزی تخمین ۵۰٪ افزایش یافته است. در حالی که عضویت در تعاونیها تا ۲۰٪ کاهش نشان می‌دهد. این امر ناشی از تقسیم واحدهای بزرگ به قطعات کوچک است که در واقع مقدار متوسط هر قطعه زمین از ۲۸۰۰ هکتار به ۱۸۰۰ هکتار کاهش یافته است. اهم فعالیت‌های تعاونیها براساس تبدیل فرآورده‌های کشاورزی و بازاریابی آنها متصرکر می‌باشد.

در اکتبر ۱۹۹۳ قانون اعاده زمینهای ملی شده به صاحبان زمین ۵٪ بتصویب رسید. در حال حاضر بدلیل تغییر تشکیلات تعاونیها، پرداخت بدیهی‌ای سنگین آنها به تأخیر افتاده و پرداخت سوبیدهای دولتی بشدت کاهش یافته است و بدین ترتیب آینده تعاونیهای کشاورزی به آینده خط‌مشی کشاورزی و قانون جدید بستگی خواهد داشت.

سطح ملی از آنها وجود ندارد، با وجود این، تحقیقاتی که در سالهای ۱۹۸۹-۱۹۹۳ و بصورت نمونه گیری انجام گرفته است حاکی از کاهش اعضای تعاونیها و پایین آمدن سطح اشتغال و محدود شدن تعداد فروشگاهها و طرحهای اجرایی و سقوط حجم خرید محصولات کشاورزی می‌باشد. همچنین وضعیت مالی شرکت‌های تعاونی رو به ضعف گراییده و لحاظ اینکه عضویت تعاونیها در سازمانهای ملی در حال حاضر اجباری نیست چند شرکت تعاونی خود را از عضویت در هر نوع اتحادیه‌ای معاف کرده‌اند.

رومانی

بلافاصله پس از انقلاب ۱۹۸۹، تعاونیهای قبلی کشاورزی و سازمانهای عالی آنها منحل اعلام گردید. این امر به این دلیل انجام گرفت تا از مزارع اشتراکی که به شکل کلمخوزهای سابق شوروی ایجاد شده بود اثری باقی نماند و مردم نیز چیزی بیاد نداشته باشند. توجه به خصوصی سازی کشاورزی در کشور رومانی بیشتر به جهت جبران خسارات و غرامت‌های مالکین و صاحبان زمین و دارائی آنها به صورت مستقل کشاورزی نامیده شده‌اند.

قبل از غلبه کمونیستها بود. بدین ترتیب بیش از ۷۰٪ از زمینهای کشاورزی جهت استفاده شخصی به بیش از ۵ میلیون کشاورز اختصاص داده شد. تقسیم این قطعات کوچک زمین، تاثیر بسیار نامطلوب کوتاه مدتی در فعالیت‌های کشاورزی رومانی بجا گذاشت. قانون جدید، شرکتها و اتحادیه‌های کشاورزی مصوب ۱۹۹۱ تشکیل شرکتها و موسساتی مشکل از کشاورزانی که ۴۰٪ زمینهای زیر کشت را در اختیار دارند مورد تشویق قرار می‌دهد. تشکل‌های جدید هنوز بطور کامل به اهداف نهائی خود نرسیده‌اند، و هنوز اثرات منفی از هم‌پاشیدگی نهضت تعاونی کشاورزی کشور رومانی به صورت تولید کم و عدم تکافوی عرضه مواد غذایی جمعیت کشور مشاهده می‌گردد.

به منظور مقابله با این مشکلات، دولت رومانی اقدام به اجرای یک برنامه بازسازی نموده است و احتمال فراوان دارد که در آینده اتحادیه‌های فعلی کشاورزی بتوانند به شرکت‌های تعاونی واقعی تبدیل گردند. به ویژه که اکنون دولت رومانی تصمیم گرفته است منابع مالی مورد لزوم را در اختیار فعالیت‌های کوچک و متوسط قرار دهد.

روسیه

در حال حاضر در کشور روسیه بخش جدیدی مشکل از خانوارهای کشاورزی در مزارع خصوصی بوجود آمده‌اند. این بخش فعلاً مقدار کمی از فرآورده‌های کشاورزی روسیه را تولید می‌نماید و پیش‌بینی می‌شود که در آینده انبوی از فرآورده‌های مواد غذایی از طریق مزارع اشتراکی و دولتی به شکل سنتی خود و یا پس از تجدید سازمان تولید گردد. کشاورزانی که در این نوع مزارع اشتراکی و دولتی تجدید سازمان شده فعالیت نمایند در زمین و دارائی‌ها سهیم می‌شوند اما شرایط